

วิชาการเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์

โดย รศ.ดร.นัทนิชา โชติพิทยานนท์

INTRODUCTION

“การวิจัยคือหัวใจของการสร้างองค์ความรู้ทาง รัฐประศาสนศาสตร์”

รายวิชานี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความเข้าใจของนักศึกษาต่อแนวคิด หลักการ และกระบวนการทางวิจัย ทั้งในเชิง ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้จริง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ ปรับปรุง และตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีหลักฐานเชิงประจักษ์

- การบริหารภาครัฐยุคใหม่ต้องอาศัย “ข้อมูลและงานวิจัย” เป็นฐานในการกำหนดนโยบาย
- นักบริหารและนักวิชาการจำเป็นต้องมีความรู้ในการออกแบบและดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ
- การวิจัยช่วยให้เข้าใจ “ปัญหาเชิงโครงสร้าง” ของภาครัฐ และเสนอแนวทางแก้ไขที่มีความเป็นไปได้จริง
- ผู้เรียนจะสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าและใช้พัฒนาองค์กรหรือสังคมได้อย่างยั่งยืน

INTRODUCTION

หลังจากเรียนรายวิชานี้ นักศึกษาจะสามารถ

- วิเคราะห์และออกแบบโครงร่างการวิจัยได้อย่างเป็นระบบ
- เลือกใช้ระเบียบวิธีที่เหมาะสมกับปัญหาการบริหารภาครัฐ/ภาคเอกชน
- ตีความและสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่
- นำเสนอผลการวิจัยได้อย่างมืออาชีพตามมาตรฐานวิชาการ

ความหมายของการวิจัย

การวิจัย “**research**” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมายถึง

“**การค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา**”

- หมายถึง กระบวนการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ การค้นคว้าหาความรู้ใหม่อย่างมีระบบ ระเบียบ และมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อให้ได้ความรู้ที่เชื่อถือได้มีเหตุมีผลเป็นไปตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์
- หมายถึง กระบวนการ ค้นหาแล้วค้นหาอีก หาจนกระทั่งมั่นใจได้ว่าได้ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น จนถี่ถ้วน รวมถึงวิธีแก้ปัญหาที่มีระบบแบบแผนเชื่อถือได้ เพื่อให้เกิดความรู้ที่เชื่อถือได้

ความหมายของการวิจัย

“การวิจัย” (Research) หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ ความจริง หรือคำตอบต่อปัญหาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน และมีเหตุผลรองรับ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือพัฒนาความเข้าใจที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มุมมองทางวิชาการ

- Kerlinger (1986): “การวิจัยคือการศึกษอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาคำตอบของคำถามทางวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล”
- Best (1981): “การวิจัยเป็นกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และตีความข้อมูลอย่างมีระบบ เพื่อแก้ปัญหาหรือขยายองค์ความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ”
- ทิศนา แคมมณี (2557): “การวิจัยคือการแสวงหาความรู้ใหม่ด้วยวิธีการที่มีระบบ มีจุดมุ่งหมาย และสามารถตรวจสอบได้”

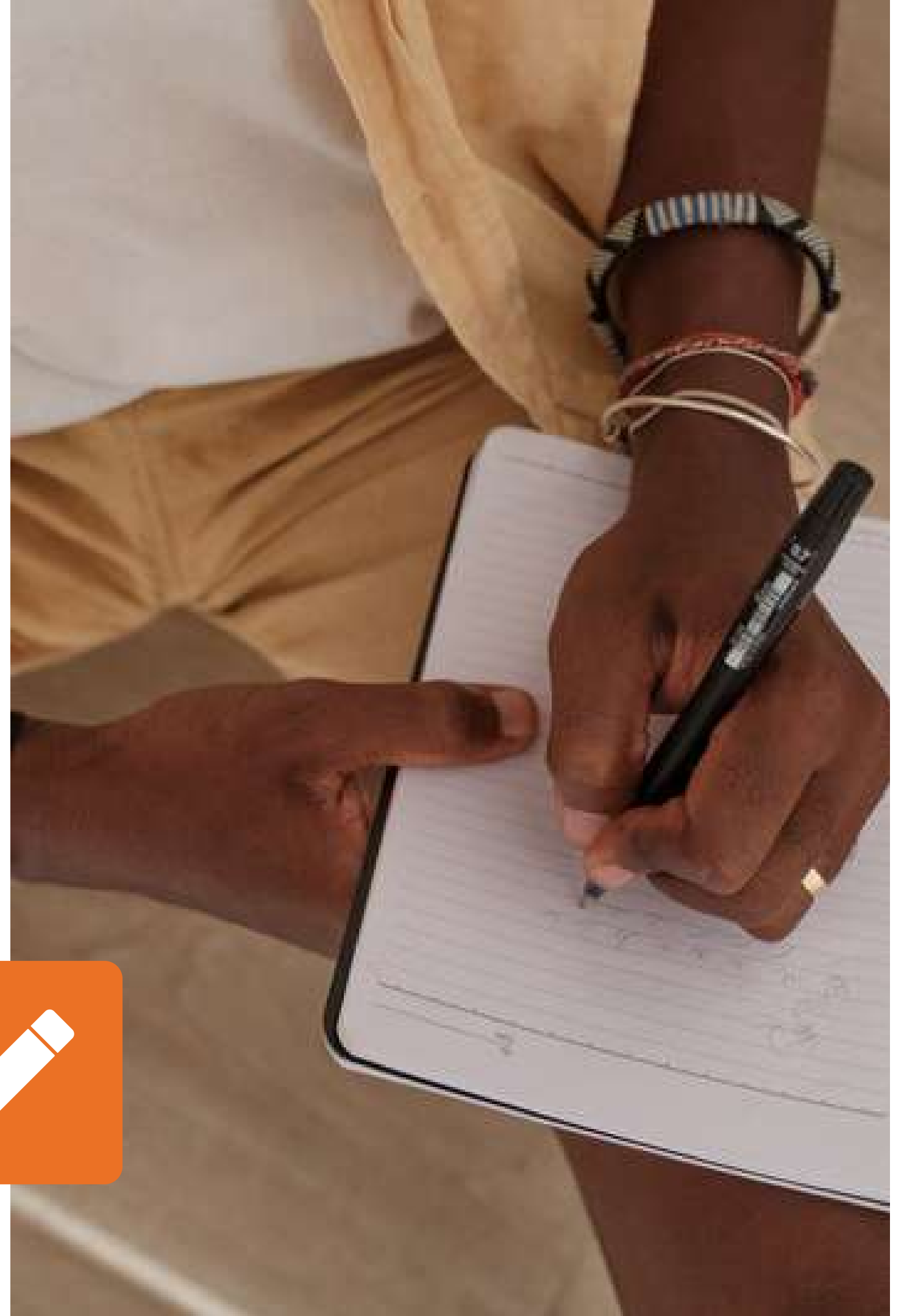
ความหมายของการวิจัย

- การวิจัย เป็นศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการแสวงหาความรู้หรือข้อมูลใหม่อย่างเป็นระบบ ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ สามารถนำผลไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในทาง รัฐประศาสนศาสตร์ การวิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างองค์ความรู้และแนวทางปรับปรุงการบริหารงานภาครัฐให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
- การวิจัยยังเป็นกระบวนการค้นหาความจริงจากปัญหาที่ชัดเจน โดยใช้การตั้งสมมติฐานและการทดสอบเชิงเหตุผล เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล รวมถึงใช้ในการคาดการณ์หรือทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดอย่างมีหลักวิชาการ

สรุปแนวคิดสำคัญของการวิจัย

- การวิจัยคือ การค้นหาความจริงอย่างมีระบบ (Systematic Inquiry)
- เป็นเครื่องมือในการ พัฒนาการองค์ความรู้และการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Evidence-based Policy)
- ช่วยให้ผู้บริหารและนักวิชาการในสาขา รัฐประศาสนศาสตร์ สามารถแก้ปัญหาเชิงสังคมและบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีหลักฐานรองรับ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้า เมื่อมีการค้นคว้าวิจัยมาก ความเจริญก้าวหน้าย่อมมีมากขึ้น
ในส่วนของ การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

- เกิดประโยชน์แก่นักสังคมศาสตร์ ทำให้มีความรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล
- เป็นประโยชน์แก่ผู้นำชุมชน และผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพต่างๆ เช่น นักบริหาร ครู อาจารย์ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และผู้บริหารงานในภาครัฐ บุคคลเหล่านี้ใช้ประโยชน์จากผลงานการวิจัย ในการปรับปรุงนโยบาย การวางแผน และการปฏิบัติงาน ขององค์กร
- เป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่วไป ก่อให้เกิดความเข้าใจใน ก่อให้เกิดความเข้าใจในพลวัต และศักยภาพของกิจกรรมบางอย่างของมนุษย์ และใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสำเร็จในหน้าที่การงานส่วนตัวและส่วนร่วม

ประโยชน์ของการวิจัย

- **สร้างองค์ความรู้ใหม่ (Knowledge Creation)** การวิจัยช่วยขยายขอบเขตความรู้เดิม เพิ่มแนวคิดใหม่ ๆ และสร้างฐานข้อมูลเชิงวิชาการที่สามารถนำไปต่อยอดหรือใช้เป็นหลักฐานทางทฤษฎีในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล
- **แก้ปัญหาและพัฒนาองค์กร (Problem Solving & Development)** ผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ ช่วยให้หน่วยงานหรือองค์กรสามารถปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจริง
- **สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย (Evidence-based Decision Making)** การวิจัยช่วยให้ผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบายสามารถตัดสินใจได้อย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based) ลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจที่อิงความคิดเห็นส่วนตัวหรือประสบการณ์เพียงอย่างเดียว

ประโยชน์ของการวิจัย

- **ยกระดับคุณภาพการบริหารและบริการสาธารณะ** (Public Administration Improvement) ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ การวิจัยช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคลากร นโยบาย และการบริการภาครัฐ ช่วยยกระดับประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และการตอบสนองต่อประชาชน
- **พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และเป็นระบบ** (Critical & Systematic Thinking) การทำวิจัยฝึกให้นักวิจัยมีความรอบคอบ มีเหตุผล รู้จักตั้งคำถาม และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นนักบริหารและนักวิชาการที่มีคุณภาพ
- **สนับสนุนการเรียนรู้การสอนและการเรียนรู้ตลอดชีวิต** (Learning & Academic Growth) การวิจัยเป็นรากฐานของการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ช่วยให้ผู้เรียนและอาจารย์สามารถพัฒนาเนื้อหาวิชาและนวัตกรรมการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

ปรัชญาของการวิจัย

(RESEARCH PHILOSOPHY)

- Philosophy

มาจากภาษากรีกโบราณ

“Philos” (ผู้รัก) +

“Sophia” (ความปราดเปรื่อง)

= “รักในการแสวงหาความรู้”

- Research = re+search

การแสวงหาซ้ำแล้วซ้ำเล่า

สร้างองค์ความรู้ใหม่

ต่อยอดความรู้เดิม

RESEARCH

- **R – Recruitment and Relationships** การฝึกคนให้มีความรู้ รวมทั้งรวบรวมผู้มีความรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน ติดต่อสัมพันธ์และประสานงานกัน
- **E – Education and Efficiency** ผู้วิจัยจะต้องมีการศึกษา มีความรู้และสมรรถภาพสูงในการวิจัย
- **S – Science and Stimulation** การวิจัยเป็นศาสตร์ ที่ต้องแสวงหาความรู้ความจริง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผู้วิจัยจะต้องมีความคิดริเริ่ม และมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาวิจัย
- **E – Evaluation and Environment** ผู้วิจัยจะต้องรู้จักการประเมินผลงานวิจัยว่ามีประโยชน์มีสาระเหมาะสมที่จะทำต่อไปหรือไม่ และต้องรู้จักใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ในการวิจัย
- **A – Aim and Attitude** มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่แน่นอนและมีเจตคติที่ดีต่อผลของการวิจัย
- **R – Result** ผลของการวิจัยที่ได้มาจะเป็นทางบวกหรือลบก็ตาม จะต้องยอมรับผลของการวิจัยนั้น เพราะเป็นผลที่ได้มาจากการค้นคว้าอย่างระบบและเชื่อถือได้
- **C – Curiosity** ผู้วิจัยจะต้องมีความอยากรู้อยากเห็น มีความสนใจและขวนขวายในงานวิจัยอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าความอยากรู้นั้นจะมีเพียงเล็กน้อยก็ตาม
- **H – Horizon** เมื่อผลการวิจัยปรากฏขึ้นแล้ว ย่อมทำให้ทราบและเข้าใจในปัญหาเหล่านั้นได้ เหมือนกับเกิดแสงสว่างขึ้น แต่ถ้ายังไม่เกิดแสงสว่าง ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการต่อไปจนกว่าจะพบแสงสว่าง ซึ่งก็คือผลของการวิจัยจะต้องก่อให้เกิดสันติสุขแก่สังคม

จุดประสงค์ของการวิจัย

- **1. เพื่อใช้ในการทำนาย (Exploratory research)** ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้พยากรณ์หรือทำนายเหตุการณ์ในอนาคตได้ว่า จะมีอะไรเกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มอย่างไร ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้เตรียมตัวรับสถานการณ์ไว้ล่วงหน้า เช่น การวิจัยเรื่องการสำรวจอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ สามารถนำผลมาทำนายได้ว่า แนวโน้มของอัตราค่าจ้างในอนาคตจะเป็นอย่างไร และยังสามารถทำนายสภาพเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตได้อีกด้วย
- **2. เพื่อใช้ในการพรรณนา (Descriptive research)** มุ่งศึกษาพรรณนา ถึงสภาพที่เป็นอยู่ของปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ สภาพการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันว่า มีสภาพความเป็นจริงอย่างไร อาจจะใช้วิธีการศึกษาแบบสำรวจ หรือแบบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือแบบ พัฒนาการก็ได้ นิยมวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อ ความคิดเห็น เจตคติ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการภาครัฐ
- **3. เพื่อใช้ในการบรรยาย (Explanatory research)** เพื่อศึกษาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร มีสาเหตุมาจากอะไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การวิจัยประเภทนี้จะพยายามชี้ให้เห็นว่าตัวแปรใดสัมพันธ์กับตัวแปรใดบ้าง และสัมพันธ์กันอย่างไรในเชิงของเหตุและผล เช่น ศึกษาว่าปัจจัยใดส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานรัฐ

จุดประสงค์ของการวิจัย

- **4. เพื่อหาความสัมพันธ์ (Correlational)** เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ที่ทำให้เกิดผลต่าง ๆ ทั้งทางบวก ทางลบ หรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย เช่น การมีส่วนร่วมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของงาน หรือ ศึกษาผลของภาวะผู้นำต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ
- **5. เพื่อใช้เปรียบเทียบเชิงสาเหตุ (Causal)** เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้อธิบายปัญหาหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ยังไม่ทราบสาเหตุว่า สิ่งใดเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลหรือสิ่งใดเป็นผลที่ทำให้เกิดสาเหตุนั้น ๆ เช่น การวิจัยหาสาเหตุที่ทำให้บุคลากรลาออกจากองค์กร ผลที่ได้จากการวิจัยจะสามารถนำมาอธิบายได้ว่า มีอะไรบางอย่างที่เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคลากรลาออก
- **6. เพื่อการทดลอง (Experimental)** เพื่อการทดลองเป็นการวิจัยที่มุ่ง ค้นหาความจริงเชิงเหตุและผล โดยนักวิจัยจะควบคุมตัวแปรอย่างเป็นระบบ เพื่อศึกษาว่า ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มีผลต่อ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) อย่างไร ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกควบคุมอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ผลที่เชื่อถือได้และสามารถอธิบายพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างมีเหตุผล เช่น การทดลองเปรียบเทียบ รูปแบบการฝึกอบรม 2 แบบ (แบบบรรยาย กับ แบบมีส่วนร่วม) ต่อประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

จุดประสงค์ของการวิจัย

- **7. เพื่อใช้ในการควบคุม (Controlling)** เพื่อการควบคุมมุ่งนำผลการศึกษาไปใช้ในการ กำหนดแนวทาง วางแผน หรือปรับปรุงกระบวนการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในภาคการบริหารและการจัดการภาครัฐ เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ การวิจัยเพื่อออกแบบมาตรการควบคุมความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
- **8. เพื่อใช้ในการพัฒนา (Developing)** เพื่อการพัฒนามุ่งนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง ยกระดับ หรือสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การบริหาร หรือการให้บริการขององค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชน เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานภาครัฐแบบมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางเสริมสร้างจริยธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานราชการ
- **9. เพื่อการแก้ปัญหา (Problem solving research)** มุ่งเน้นการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการค้นหาสาเหตุ วิเคราะห์ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคมหรือองค์กร อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถวางแผนและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การวิจัยเพื่อหาแนวทางลดความล่าช้าในการให้บริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรภาครัฐ

จุดประสงค์ของการวิจัย

- **10. เพื่อสร้างทฤษฎี (Theory developing research)** มุ่งสร้างทฤษฎี แนวคิด หรือกรอบความคิดใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ในการอธิบาย ทำนาย และควบคุม ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยการสังเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์จริง งานวิจัยเดิม และหลักฐานเชิงประจักษ์ เช่น การวิจัยเพื่อสร้าง ทฤษฎีการบริหาร ภาครัฐเชิงบูรณาการสำหรับบริบทประเทศไทย หรือ การวิจัยเพื่อพัฒนา โมเดลทฤษฎี ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมในองค์กรราชการไทย
- **11. เพื่อพิสูจน์ทฤษฎี (Theory testing research)** มุ่งตรวจสอบความถูกต้อง ความเป็นจริง หรือความคงอยู่ของทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว โดยนำไปทดสอบกับบริบทใหม่ ๆ เพื่อดูว่าทฤษฎีนั้นยังสามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้ถูกต้องหรือเหมาะสมกับ สถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่ เช่น การวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg กับบุคลากรภาครัฐไทยในยุคดิจิทัล หรือ การวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีความพึงพอใจของ ผู้รับบริการ (Service Quality Theory) ในระบบราชการอิเล็กทรอนิกส์ หรือ การวิจัยเพื่อยืนยัน ทฤษฎีการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management Theory) ในยุคการบริหารแบบดิจิทัลของไทย

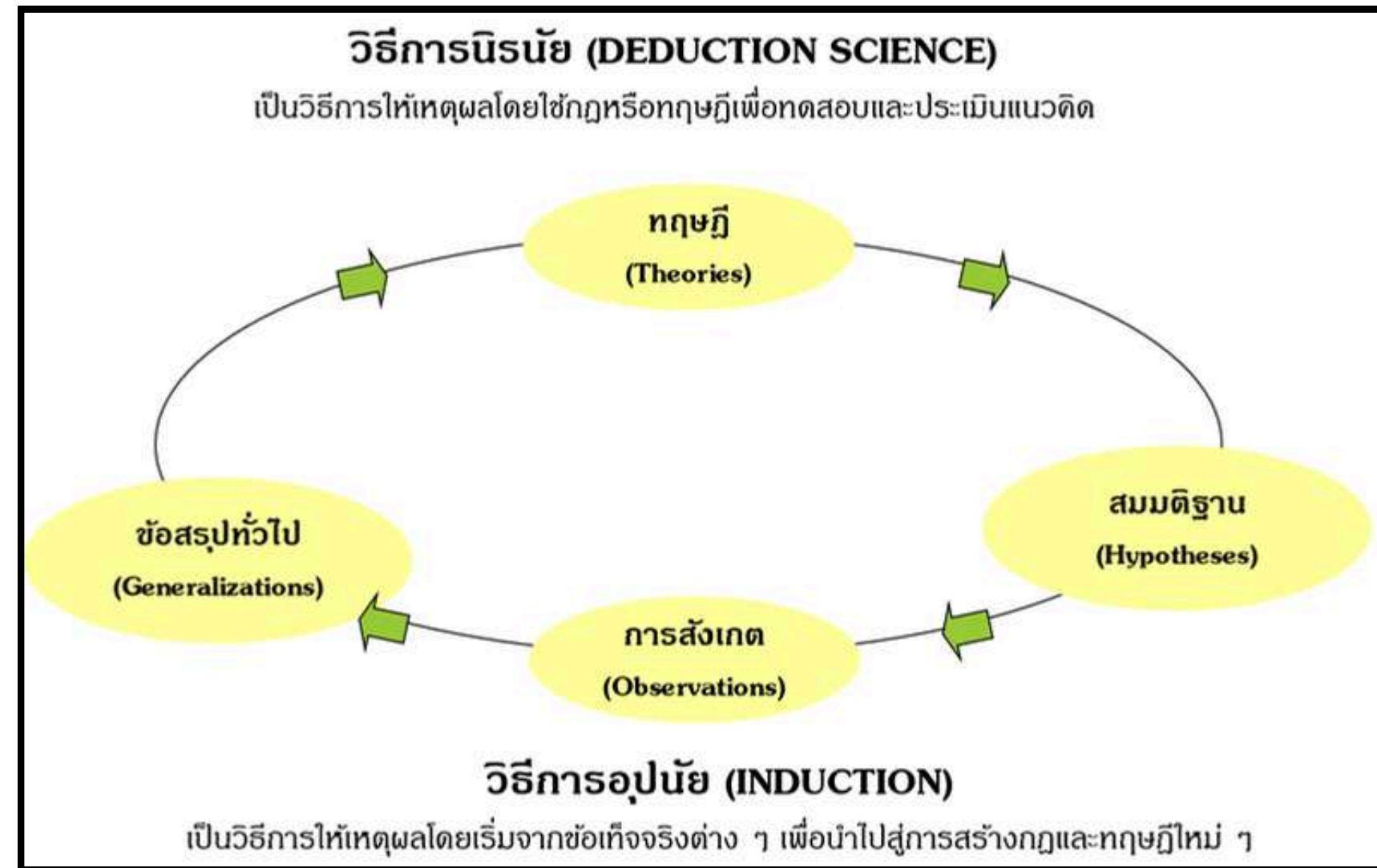
ข้อจำกัดในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

- **ความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์** (Complex Human Behavior) พฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน เช่น วัฒนธรรม ค่านิยม อารมณ์ และสิ่งแวดล้อม ทำให้ยากต่อการควบคุมหรือคาดการณ์อย่างแม่นยำเหมือนการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
- **ความยากในการควบคุมตัวแปร** (Difficulty in Variable Control) การวิจัยทางสังคมมักเกิดในสภาพแวดล้อมจริงที่ไม่สามารถควบคุมตัวแปรได้ทั้งหมด เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม จึงอาจส่งผลต่อความเที่ยงตรงของผลการวิจัย
- **อิทธิพลของอคติและการตีความส่วนบุคคล** (Researcher and Respondent Bias) ทั้งผู้ให้ข้อมูลและนักวิจัยอาจมีอคติ หรือมุมมองส่วนตัวที่มีผลต่อการตอบคำถาม การเก็บข้อมูล และการตีความ ทำให้ข้อมูลบางส่วนไม่เป็นกลางอย่างแท้จริง
- **ข้อจำกัดด้านเครื่องมือวัดและข้อมูล** (Measurement Limitations) หลายแนวคิดในสังคมศาสตร์ เช่น ความพึงพอใจ คุณธรรม หรือเจตคติ เป็นนามธรรม วัดผลได้ยาก เครื่องมือที่ใช้วัดจึงอาจมีความคลาดเคลื่อนหรือตีความต่างกันได้
- **การเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม** (Changing Social Contexts) สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ด้านเทคโนโลยี การเมือง หรือวัฒนธรรม ทำให้ผลการวิจัยบางอย่างอาจใช้ได้เฉพาะในช่วงเวลา หรือบริบทที่ศึกษาเท่านั้น
- **ข้อจำกัดด้านจริยธรรม** (Ethical Constraints) การเก็บข้อมูลจากมนุษย์ต้องเคารพสิทธิ ความเป็นส่วนตัว และจริยธรรมทางวิชาการ จึงอาจไม่สามารถทดลองหรือแทรกแซงพฤติกรรมได้เต็มรูปแบบเหมือนในงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์
- **การสรุปผลทั่วไป** (Generalization Limitations) ผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างหนึ่งอาจไม่สามารถนำไปอ้างอิงกับทุกกลุ่มในสังคมได้ เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม สังคม และบริบท

วัฏจักรการค้นหาคำความรู้ทางสังคมศาสตร์

การค้นหาคำรู้ในทางสังคมศาสตร์เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ที่เริ่มจาก “ปัญหา” ไปสู่ “การสร้างองค์ความรู้ใหม่” โดยมีลักษณะเป็นวงจร (Cycle) ของการตั้งคำถาม ศึกษาค้นคว้า และตรวจสอบผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์และสังคมอย่างมีเหตุผล

วัฏจักรการค้นหาคำรู้ทางสังคมศาสตร์ เป็นกระบวนการวนซ้ำระหว่าง “การสังเกต → การตั้งสมมติฐาน → การทดสอบ → การสร้างทฤษฎี” ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดทางวิทยาศาสตร์ในงานวิจัยด้านมนุษย์และสังคม

ขั้นตอนของวัฏจักรการค้นหาคำความรู้ทางสังคมศาสตร์

1. **การสังเกต** (Observation) เริ่มจากการสังเกตปรากฏการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น
2. **การตั้งคำถามและสมมติฐาน** (Questioning & Hypothesizing) ตั้งคำถามว่า “เกิดอะไรขึ้น” หรือ “ทำไมจึงเกิดขึ้น” และตั้งสมมติฐานเพื่อทดสอบแนวคิดเบื้องต้น
3. **การรวบรวมข้อมูล** (Data Collection) เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือเอกสาร เพื่อหาหลักฐานเชิงประจักษ์
4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** (Data Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูรูปแบบ ความสัมพันธ์ หรือแนวโน้มของปรากฏการณ์ทางสังคม
5. **การสรุปและตีความ** (Conclusion & Interpretation) นำข้อมูลมาสรุปเป็นข้อค้นพบหรือแนวคิดใหม่ เพื่ออธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์นั้นอย่างมีเหตุผล
6. **การสร้างหรือปรับปรุงทฤษฎี** (Theory Development/Modification) ใช้ข้อค้นพบมาเสริม สร้าง หรือทบทวนทฤษฎีที่มีอยู่ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน
7. **การตรวจสอบซ้ำ** (Verification) นำองค์ความรู้หรือทฤษฎีที่ได้ไปทดสอบในบริบทอื่น เพื่อยืนยันหรือปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิธีการนินัย (Deduction)

แนวคิด: เริ่มจาก ทฤษฎี → สมมติฐาน → การทดสอบด้วยข้อมูลจริง

- เป็นกระบวนการให้เหตุผลจากสิ่งที่เป็น “กฎเกณฑ์ทั่วไป” มาสู่ “ข้อสรุปเฉพาะ” ใช้เพื่อทดสอบว่าทฤษฎีที่มีอยู่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้ถูกต้องหรือไม่
- ขั้นตอน:
  - เริ่มจากทฤษฎีหรือแนวคิดที่มีอยู่
  - ตั้งสมมติฐานตามทฤษฎีนั้น
  - เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อทดสอบสมมติฐาน
  - วิเคราะห์ผลเพื่อสรุปว่าสอดคล้องกับทฤษฎีหรือไม่
- ตัวอย่าง:
  - ทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg → สมมติฐานว่า “ปัจจัยจูงใจส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการ” → เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง → วิเคราะห์ผลว่าทฤษฎีใช้ได้กับบริบทไทยหรือไม่
- สรุปได้ว่า วิธีนินัยเหมาะกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ต้องการทดสอบทฤษฎีหรือสมมติฐานที่มีอยู่แล้ว

DEDUCTION

IDEA

OBSERVATIONS

CONCLUSION

วิธีการอุปนัย (Induction)

แนวคิด: เริ่มจาก ข้อเท็จจริงเฉพาะ → สังเกต → วิเคราะห์ → สรุปเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีใหม่

- เป็นการให้เหตุผลจากสิ่งเฉพาะไปสู่สิ่งทั่วไป โดยอาศัยข้อมูลจริงจากการสังเกตหรือสัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์หาลักษณะร่วมเพื่อสร้างข้อสรุปหรือแนวคิดใหม่
- ขั้นตอน:
  - สังเกตหรือเก็บข้อมูลจากปรากฏการณ์จริง
  - วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์หรือรูปแบบ
  - สังเคราะห์เป็นข้อสรุปทั่วไปหรือทฤษฎีใหม่
- ตัวอย่าง:
  - นักวิจัยสัมภาษณ์ข้าราชการในหลายหน่วยงาน พบว่าผู้บริหารที่รับฟังความคิดเห็นลูกน้องสร้างแรงจูงใจได้ดีกว่า → สรุปเป็นแนวคิดใหม่เรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงมีส่วนร่วม”
- สรุปได้ว่า วิธีอุปนัยเหมาะกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่ง สร้างองค์ความรู้หรือทฤษฎีใหม่จากข้อมูลจริง

INDUCTION

OBSERVATIONS

ANALYSIS

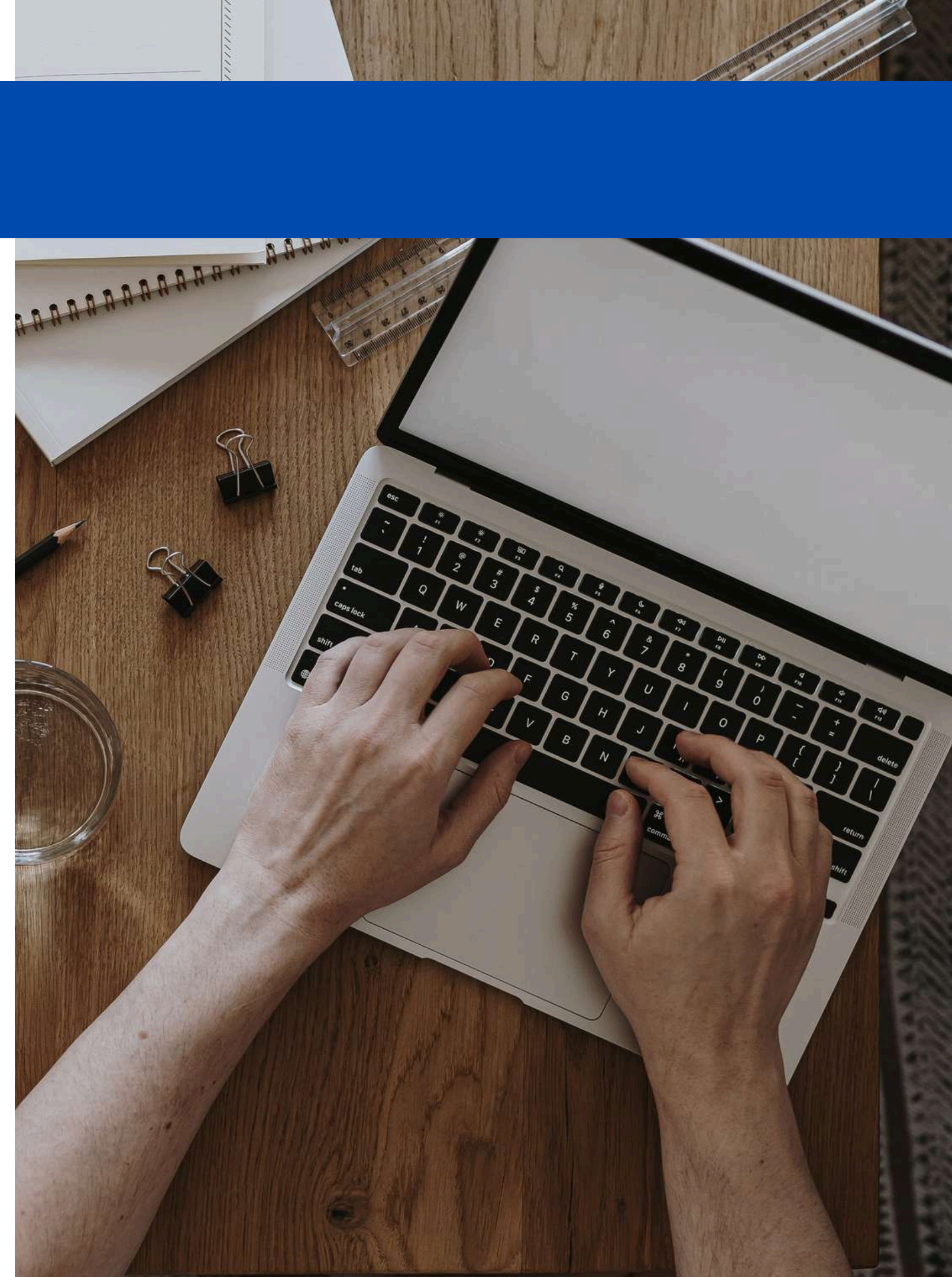

THEORY

ธรรมชาติของการวิจัย

- **มีหลักฐานยืนยัน (evidence)** โดยอาจเป็นหลักฐานเชิงทฤษฎี หรือหลักฐานเชิงประจักษ์ (empirical) จากการสัมภาษณ์ แบบ สัมภาษณ์แบบสอบถาม
- **มีความตรง (validity)** ประกอบด้วย ความตรงภายใน (internal validity) คือ ความตรงของผลสรุปและการตีความหมายของข้อมูลกระบวนการที่ถูกต้อง และ ความตรงภายนอก (external validity) เป็นความตรงจากการอ้างอิงผลการวิจัยไปสู่ ประชากรเป้าหมาย
- **มีความเชื่อถือได้ (reliability)** หมายถึง การวิจัยนั้นต้อง สามารถตรวจซ้ำได้ (replicable) โดยนักวิจัยคนอื่นๆ ในทุกขั้นตอน ภายใต้สภาพเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน ผลการวิจัยควรให้ผลตรงกันหรือใกล้เคียงกัน
- **มีกระบวนการที่เป็นระบบ (systematic)** โดยมีลำดับขั้นตอนของกิจกรรมสืบเนื่องเชื่อมโยงกันเริ่มจากปัญหา การตรวจสอบ ข้อความรู้ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

ประเภทของการวิจัย

- การวิจัยตามศาสตร์
- การวิจัยตามวัตถุประสงค์
- การวิจัยตามการเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยตามศาสตร์

(Research by Discipline)

หมายถึง การจำแนกประเภทของการวิจัยตาม “สาขาวิชาหรือศาสตร์” ที่เป็นพื้นฐานของเนื้อหาและกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยพิจารณาจากลักษณะขององค์ความรู้ วิธีการ และวัตถุประสงค์ของศาสตร์นั้น ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามธรรมชาติของสิ่งที่ศึกษา

ประเภทของการวิจัยตามศาสตร์

โดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ตามลักษณะของศาสตร์ที่ศึกษา ดังนี้

- การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Science Research)
- การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Science Research)
- การวิจัยทางมนุษยศาสตร์ (Humanities Research)

การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่สามารถวัดและตรวจสอบได้อย่างเป็น
รูปธรรม ใช้วิธีการเชิงทดลองและการควบคุมตัวแปรอย่างเข้มงวด

- ตัวอย่างสาขา: ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์

ลักษณะเด่น

- เน้นความแม่นยำและการวัดผลเชิงปริมาณ
- ใช้การทดลอง (Experimental Research)
- สามารถควบคุมเงื่อนไขได้
- ผลการวิจัยสามารถทำซ้ำและตรวจสอบได้ (Replication)

ตัวอย่างงานวิจัย

- การทดสอบประสิทธิภาพของวัคซีน
- การวิจัยหาคุณสมบัติของวัสดุใหม่ในงานวิศวกรรม

ความสำคัญในทางรัฐประศาสนศาสตร์

ในสาขารัฐประศาสนศาสตร์ การวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการ

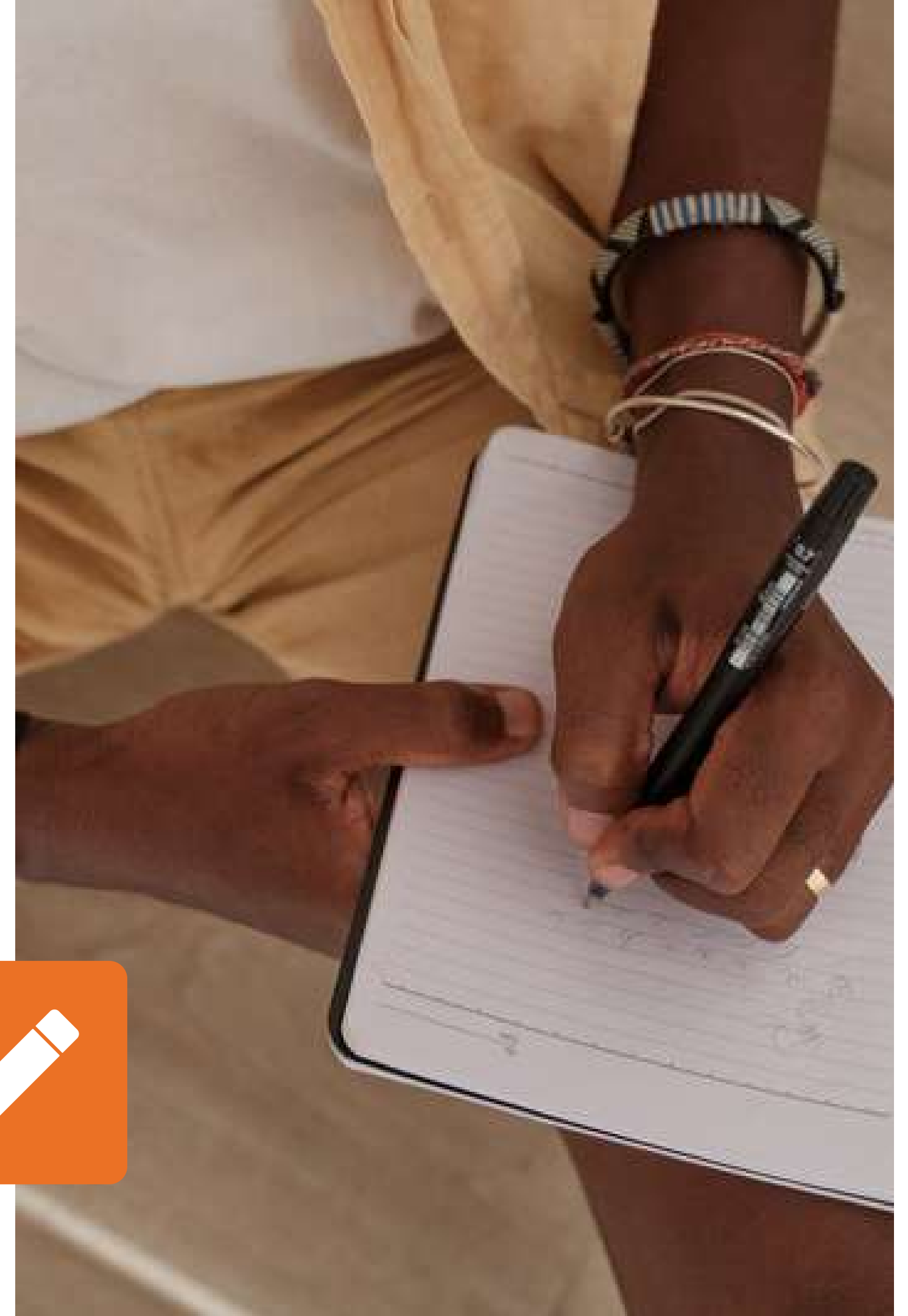
- วิเคราะห์ปัญหา นโยบาย และพฤติกรรมขององค์กรภาครัฐ
- ประเมินผลโครงการและการให้บริการสาธารณะ
- ทำความเข้าใจความต้องการของประชาชน
- เสนอแนวทางปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อสังคมได้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยทางสังคมศาสตร์

(Social Science Research)

- คือ กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ เพื่อทำความเข้าใจ พฤติกรรมของมนุษย์ ปรัชญาการณทางสังคม และความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยมีเป้าหมาย เพื่ออธิบาย คาดการณ์ หรือเสนอแนวทางแก้ไขปัญหทางสังคม อย่างมีเหตุผลและมีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based)
- มุ่งเน้นการทำความเข้าใจพฤติกรรม ความคิด และค่านิยมของ มนุษย์ในบริบททางสังคม
- ใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เช่น การเก็บข้อมูล การสังเกต การ สัมภาษณ์ หรือการสำรวจ
- ใช้ทั้งแนวทาง เชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้เข้าใจ ปรัชญาการณได้อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน
- ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบาย การบริหาร การ ศึกษา หรือการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

การวิจัยทางสังคมศาสตร์

มุ่งศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือสถาบันในสังคม รวมถึงปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

- ตัวอย่างสาขา: รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ การศึกษา

ลักษณะเด่น

- ศึกษาสิ่งที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงได้
- ใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- เน้นการตีความ (Interpretation) และความเข้าใจบริบททางสังคม
- ยากต่อการควบคุมตัวแปรและทดสอบซ้ำ

ตัวอย่างงานวิจัย

- การศึกษาพฤติกรรมของประชาชนต่อการบริการภาครัฐ
- การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานท้องถิ่น

ขอบข่ายการวิจัยทาง สังคมศาสตร์

1

มนุษยศาสตร์ ได้แก่ วิชาโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์
บรรณารักษศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา อักษรศาสตร์ และวิชาอื่นๆ
ที่คล้ายคลึงกัน

2

การศึกษา ได้แก่ วิชาทางการศึกษา พลศึกษา และวิชาอื่นๆ ที่
คล้ายคลึงกัน

ขอบข่ายการวิจัยทาง สังคมศาสตร์

3

วิจิตรศิลป์ ได้แก่ วิชาทางสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ปฐมกรรม การวาดภาพสารสีน การละคร และวิชาอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน

4

นิติศาสตร์ ได้แก่ วิชาที่เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆ

ขอบข่ายการวิจัยทาง สังคมศาสตร์

5

สังคมศาสตร์ ได้แก่ วิชาการธนาคาร พาณิชยศาสตร์และการบัญชี รัฐศาสตร์ กฎศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ วารสารศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมวิทยา สถิติและวิชาอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน

สรุปได้ว่า การวิจัยทางสังคมศาสตร์คือ “การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสังคมอย่างมีระบบ” เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหทางสังคมในทุกระดับ โดยเฉพาะในงานบริหารภาครัฐที่มุ่งสู่ความเป็นธรรมและความยั่งยืนของสังคม

การวิจัยตามวัตถุประสงค์

(Research by Purpose)

หมายถึง การจำแนกประเภทของการวิจัยตาม “เป้าหมายหรือจุดประสงค์หลักของการศึกษา” ว่านักวิจัยต้องการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ทำอะไร เช่น เพื่ออธิบาย เพื่อพัฒนา เพื่อทดลอง หรือเพื่อแก้ปัญหา เป็นต้น

ประเภทของการวิจัยตามวัตถุประสงค์

โดยทั่วไป แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ และในแต่ละประเภทมีลักษณย่อย ดังนี้

- การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research)
- การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research)

เป็นการวิจัยที่มุ่งสร้างความรู้ใหม่ โดยไม่เน้นการนำไปใช้ทันที จุดมุ่งหมายคือเพื่อทำความเข้าใจ “หลักการ ทฤษฎี หรือความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ”

ลักษณะสำคัญ

- มุ่งสร้างองค์ความรู้เชิงทฤษฎี
- มักเป็นการวิจัยในเชิงวิชาการ
- ไม่มุ่งเน้นการนำผลไปใช้ในทางปฏิบัติโดยตรง
- เป็นพื้นฐานให้เกิดการวิจัยประยุกต์ในภายหลัง

ตัวอย่าง

- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการ
- การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีภาวะผู้นำในองค์กรภาครัฐ

การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

เป็นการวิจัยที่มุ่ง นำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา พัฒนา หรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น เหมาะกับการบริหารจัดการภาครัฐและเอกชน

ลักษณะสำคัญ

- เน้นการนำผลไปใช้จริง
- มักตอบคำถามเชิง “ปัญหาในทางปฏิบัติ”
- สร้างแนวทางหรือรูปแบบการดำเนินงานที่ปรับใช้ได้กับองค์กร

ตัวอย่าง

- การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานราชการ
- การวิจัยเพื่อปรับปรุงระบบบริการประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

การวิจัยประยุกต์เป็นการวิจัยที่มุ่งนำผลการศึกษาไปใช้ แก้ปัญหา พัฒนา ปรับปรุง หรือเพิ่มประสิทธิภาพ ในด้านต่าง ๆ ของชีวิต เศรษฐกิจ และการบริหาร โดยอาศัยความรู้หรือทฤษฎีที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ สามารถแบ่งลักษณะวัตถุประสงค์เฉพาะ 9 ประเภท ดังนี้

1. การวิจัยปรับใช้ (Adaptive Research)

คือ การนำผลการวิจัยหรือเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม หรือบริบทเฉพาะของพื้นที่หรือองค์กร

ตัวอย่าง

- การปรับใช้แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของต่างประเทศให้เหมาะสมกับระบบราชการไทย
- การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริการประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

2. การพัฒนาโดยการทดลอง (Experimental Development)

คือ การพัฒนานวัตกรรมหรือแนวทางใหม่โดยอาศัยการทดลองเชิงปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานหรือระบบบริการ

ตัวอย่าง

- การทดลองใช้ระบบประเมินผลแบบออนไลน์ในหน่วยงานภาครัฐ
- การทดลองใช้วิธีการบริหารงานแบบ Agile กับโครงการของภาครัฐ

3. การวิจัยเชิงตรวจสอบ (Exploratory Research)

คือ การศึกษาหรือสำรวจในเรื่องที่ยังไม่เคยมีข้อมูลมาก่อน เพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นและวางแนวทางสำหรับการวิจัยเชิงลึกในอนาคต

ตัวอย่าง

- การสำรวจแนวโน้มการใช้เทคโนโลยี AI ในการบริหารงานราชการ
- การศึกษาพฤติกรรมประชาชนต่อระบบราชการดิจิทัลในระยะเริ่มต้น

การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

4. การวิจัยเพื่อการพยากรณ์ (Prediction Research)

คือ การวิจัยที่มุ่งคาดการณ์แนวโน้มหรือผลลัพธ์ในอนาคตจากข้อมูลในปัจจุบัน โดยอาศัยแบบจำลองทางสถิติหรือข้อมูลเชิงแนวโน้ม

ตัวอย่าง

- การพยากรณ์แนวโน้มความต้องการแรงงานภาครัฐในอีก 10 ปีข้างหน้า
- การคาดการณ์ผลกระทบของนโยบายรัฐสู่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. การวิจัยเพื่อการวางแผน (Planning Research)

คือ การวิจัยที่มุ่งใช้ข้อมูลและผลการศึกษาเพื่อวางแผนเชิงนโยบายหรือเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรหรือประเทศ

ตัวอย่าง

- การวิจัยเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารภาครัฐยุคดิจิทัล
- การวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในท้องถิ่น

การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

6. การวิจัยเพื่อการพัฒนา (Development Research)

คือ การวิจัยที่มุ่งพัฒนาแนวทาง รูปแบบ หรือโมเดลการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ตัวอย่าง

- การพัฒนารูปแบบการบริหารงานภาครัฐแบบมีส่วนร่วม
- การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างธรรมาภิบาลในหน่วยงานราชการ

7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

คือ การวิจัยที่นักวิจัยและผู้ปฏิบัติงานร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า พร้อมกับปรับปรุงกระบวนการทำงานจริงไปพร้อมกัน

ตัวอย่าง

- การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบงานบริการประชาชนให้รวดเร็วขึ้น
- การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ

การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)

8. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D)

คือ การวิจัยที่มุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือบริการ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

ตัวอย่าง

- การพัฒนาแอปพลิเคชันบริหารงานบุคคลในหน่วยงานภาครัฐ
- การวิจัยและพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการแบบเรียลไทม์

9. การวิจัยประเมินผล (Evaluation Research)

คือ การวิจัยที่มุ่งตรวจสอบ ประเมิน หรือวัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการ นโยบาย หรือกิจกรรม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ตัวอย่าง

- การประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนของกระทรวงมหาดไทย
- การประเมินความสำเร็จของนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

การวิจัยตามการเก็บรวบรวมข้อมูล

หมายถึง การจำแนกประเภทของการวิจัยตาม “ลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาใช้ในการศึกษา” และ “แหล่งที่มาของข้อมูล” ที่นักวิจัยนำมาใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประเภทของการวิจัยตามการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 วิธีหลัก คือ

- การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)
- การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลจากเอกสาร บันทึกลง หรือแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ต้องเก็บข้อมูลจากภาคสนามโดยตรง มุ่งศึกษาข้อมูล ที่มีอยู่เดิม เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจในประเด็นที่วิจัย

ลักษณะสำคัญ

- ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัยเดิม รายงานทางราชการ สถิติ หรือเอกสารนโยบาย ข่าว หนังสือพิมพ์ วารสาร หรือเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐ
- เน้นการอ่าน วิเคราะห์ และตีความข้อมูลจากเอกสาร
- ไม่ต้องสัมภาษณ์หรือสังเกตในภาคสนาม
- เหมาะสำหรับการศึกษาเชิงทฤษฎี แนวคิด หรือเหตุการณ์ทางสังคมที่ผ่านไปแล้ว

ตัวอย่างงานวิจัย

- การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจจากรายงานของรัฐบาลไทย
- การศึกษาพัฒนาการของแนวคิดธรรมาภิบาลจากเอกสารทางวิชาการ
- การวิเคราะห์เนื้อหาของรัฐธรรมนูญไทยแต่ละฉบับ

ข้อดี : ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เหมาะสำหรับการศึกษาย้อนอดีตหรือการสังเคราะห์ความรู้

ข้อจำกัด : ข้อมูลอาจไม่เป็นปัจจุบันหรือไม่ครบถ้วน ไม่สามารถสะท้อนพฤติกรรมจริงของผู้นในสถานการณ์ปัจจุบัน

การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

เป็นการวิจัยที่มุ่งเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจริงในสถานการณ์จริง โดยนักวิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ลักษณะสำคัญ

- ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)
- นักวิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูล
- เหมาะกับการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม พฤติกรรม หรือความคิดเห็นของมนุษย์
- วิธีการเก็บข้อมูลที่นิยมใช้
  - แบบสอบถาม (Questionnaire)
  - การสัมภาษณ์ (Interview)
  - การสังเกต (Observation)
  - การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ตัวอย่างงานวิจัย

- การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริการของหน่วยงานภาครัฐ
- การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ
- การสังเกตพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐในศูนย์บริการประชาชน

ข้อดี : ข้อมูลเป็นปัจจุบันและสะท้อนความจริงในบริบทนั้น ๆ สามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกและเฉพาะกรณีได้

ข้อจำกัด : ใช้เวลาและงบประมาณสูง อาจได้รับผลกระทบจากอคติของผู้ให้ข้อมูลหรือนักวิจัย

การวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย

(Research by Methodology)

หมายถึง การจำแนกประเภทของการวิจัยตาม “แนวทางและกระบวนการดำเนินการวิจัย” ที่นักวิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และการตีความผล เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล

ประเภทของการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย

โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

- การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
- การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
- การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เป็นการวิจัยที่อาศัยข้อมูลเชิงตัวเลขและการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน หรืออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ลักษณะสำคัญ

- มีกรอบแนวคิดทางทฤษฎีและสมมติฐานชัดเจน
- ใช้แบบสอบถามหรือแบบทดสอบเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล
- เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่
- วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน
- เน้นความเที่ยงตรง ความเป็นปรนัย และการสรุปอ้างอิงทั่วไปได้

ตัวอย่าง

- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการ
- การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานท้องถิ่น
- การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการของหน่วยงานรัฐ

เหมาะกับ: งานวิจัยที่ต้องการ “วัด” หรือ “เปรียบเทียบ” ปรากฏการณ์ และต้องการผลที่สามารถสรุปทั่วไปได้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เป็นการวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจ “ความหมาย ประสบการณ์ และบริบท” ของปรากฏการณ์ทางสังคม ผ่านการเก็บข้อมูลเชิงพรรณนา เช่น คำพูด การสังเกต หรือเอกสาร

ลักษณะสำคัญ

- ไม่มีสมมติฐานตายตัว แต่ใช้คำถามปลายเปิด
- มุ่งอธิบายเชิงลึกมากกว่าการวัดเชิงตัวเลข
- ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต หรือการสนทนากลุ่ม
- วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความเชิงเนื้อหา (Content Analysis) หรืออุปนัย (Inductive Analysis)
- นักวิจัยมีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล

ตัวอย่าง

- การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรในหน่วยงานราชการ
- การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารท้องถิ่นเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
- การศึกษาประสบการณ์ของข้าราชการหญิงในตำแหน่งบริหาร

เหมาะกับ: งานวิจัยที่ต้องการ “เข้าใจเชิงลึก” และ “ตีความความหมาย” ของพฤติกรรม มนุษย์หรือปรากฏการณ์ทางสังคม

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

เป็นการวิจัยที่ผสมผสานทั้งแนวทาง เชิงปริมาณ และ เชิงคุณภาพ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทั้ง “กว้าง” และ “ลึก” ครอบคลุมทุกมิติของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

ลักษณะสำคัญ

- ใช้ทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์
- เก็บข้อมูลแบบสองขั้นตอน (Sequential) หรือเก็บพร้อมกัน (Concurrent)
- วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงสถิติและเชิงเนื้อหา
- ใช้ผลของการวิจัยด้านหนึ่งเสริมการอธิบายของอีกด้านหนึ่ง

ตัวอย่าง

- การวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการภาครัฐ โดยใช้แบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) และสัมภาษณ์เชิงลึก (เชิงคุณภาพ)
- การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลเชิงสถิติร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

เหมาะกับ: งานวิจัยที่ต้องการความสมบูรณ์ทั้งด้าน “ข้อมูลเชิงตัวเลข” และ “ข้อมูลเชิงบริบท” เพื่อสร้างข้อสรุปที่ครอบคลุมมากขึ้น

จรรยาบรรณของนักวิจัย

- จรรยาบรรณของนักวิจัย หมายถึง หลักคุณธรรม จริยธรรม และมาตรฐานทางวิชาชีพที่นักวิจัยพึงยึดถือในการดำเนินงานวิจัย เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส เคารพสิทธิของผู้เกี่ยวข้อง และสร้างประโยชน์ต่อสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย
- กล่าวโดยสรุปคือ “แนวทางประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องของนักวิจัย” ทั้งในด้านความซื่อสัตย์ทางวิชาการ ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และการเคารพต่อผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ให้ข้อมูล

หลักจรรยาบรรณของนักวิจัยที่สำคัญ

- **ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ (Honesty and Integrity)**
  - นักวิจัยต้องรายงานผลการวิจัยตามข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนหรือแต่งข้อมูล
  - ห้ามคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) โดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา
  - ต้องรักษาความถูกต้องของข้อมูลและผลการวิเคราะห์ทุกขั้นตอน
  - ตัวอย่าง: รายงานผลการวิจัยตามข้อมูลจริง แม้ผลที่ได้จะไม่ตรงตามสมมติฐาน
- **ความรับผิดชอบทางวิชาชีพ (Professional Responsibility)**
  - ปฏิบัติงานวิจัยด้วยความรอบคอบตามหลักวิชาการ
  - ยอมรับข้อผิดพลาดและพร้อมรับการตรวจสอบ
  - ดำรงไว้ซึ่งเกียรติคุณของนักวิจัยและสถาบันต้นสังกัด
  - ตัวอย่าง: ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามก่อนใช้จริง และเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- **การเคารพสิทธิของผู้ให้ข้อมูล (Respect for Participants)**
  - ต้องขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล (Informed Consent)
  - ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต
  - ห้ามใช้ข้อมูลในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือขัดต่อศีลธรรม
  - ตัวอย่าง: ปิดบังชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ในการรายงานผลการวิจัย

หลักจรรยาบรรณของนักวิจัยที่สำคัญ

- **การไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน (Non-exploitation)**
  - ไม่ใช้การวิจัยเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง การค้า หรือส่วนตน
  - ต้องใช้ทรัพยากรการวิจัยอย่างคุ้มค่าและโปร่งใส
  - ตัวอย่าง: ไม่รับค่าตอบแทนจากหน่วยงานที่อาจมีผลต่อความเป็นกลางของผลวิจัย
- **การให้เกียรติและอ้างอิงแหล่งความรู้ (Acknowledgement and Citation)**
  - ต้องให้เครดิตแก่เจ้าของแนวคิด ข้อมูล หรือผลงานที่นำมาอ้างอิง
  - ต้องระบุชื่อผู้ร่วมวิจัยตามความเป็นจริงและตามสัดส่วนของผลงาน
  - ตัวอย่าง: อ้างอิงผลงานของนักวิชาการที่เป็นต้นแนวคิดในบทวิเคราะห์อย่างถูกต้องตามรูปแบบ APA 7th
- **การเคารพต่อสัตว์ทดลองและสิ่งแวดล้อม (Respect for Life and Environment)**
  - หากการวิจัยเกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิต ต้องดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมและความเมตตา
  - ต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อชุมชน
  - ตัวอย่าง: การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุมชน ต้องได้รับความยินยอมและไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
- **การเผยแพร่และใช้ผลการวิจัยอย่างมีจริยธรรม (Ethical Publication and Utilization)**
  - เผยแพร่ผลงานตามข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนผลเพื่อให้ได้ตีพิมพ์
  - หลีกเลี่ยงการตีพิมพ์ซ้ำ (Duplicate Publication)
  - ใช้ผลการวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะและการพัฒนาความรู้
  - ตัวอย่าง: ส่งบทความตีพิมพ์เพียงแห่งเดียวในคราวเดียว และรายงานผลอย่างโปร่งใส

บทสรุป

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา ศาสตร์แต่ละศาสตร์ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการศึกษาของตนเอง การวิจัยที่ดีต้องมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานและทฤษฎีที่ดีต้องอาศัยวิจัยที่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องของทฤษฎีได้ การวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นผลจากการวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นผลจากการนำการนำวิธีการศึกษาของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาใช้ในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสังคม ปรัชญาของสังคมศาสตร์ คือ การพยายามอธิบายธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ แสวงหาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ นักวิจัยต้องทำความเข้าใจลักษณะและข้อจำกัดของการวิจัยแล้ว ต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณของนักวิจัยด้วย

THANK YOU!

